

Raadsbrief

Datum 16 april 2024

Onderwerp Plan van aanpak naar een Zwols Programma Erfgoed
Versienummer 1.2

Portefeuillehouder Monique Schuttenbeld

Samenvatting

Uw raad heeft middelen beschikbaar gesteld om een nieuw erfgoedbeleid te ontwikkelen. Het beleidsproces is in 2023 intern van start gegaan. Met het *plan van aanpak naar een naar een Zwols Programma Erfgoed* start de planfase. Participatie maakt een belangrijk onderdeel uit van het beleidsontwikkelingsproces om een actueel beleidskader te realiseren voor zowel bovengronds als ondergronds cultureel erfgoed. Het nieuwe programma erfgoed geeft sturing aan het onderzoek naar, de instandhouding van en de zorgvuldige omgang met het Zwolse cultureel erfgoed.

Bijlagen

Plan van aanpak naar een Zwols Programma Erfgoed

Openbaarheid

- ☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. het plan van aanpak en het beleidsontwikkelingsproces naar een Zwols Programma Erfgoed.

Datum

16 april 2024

Inleiding

Zwolle is een echte erfgoedstad. De vele prachtige gebouwen, ons bijzondere bodemarchief (archeologie), ons cultuurlandschap en onze trots op Zwolle zijn allemaal overblijfselen uit onze rijke historie. Zwolle is een levendige en groeiende stad met een aantal grote opgaven voor de toekomst. Deze opgaven staan niet op zichzelf, ze vinden plaats in de bestaande stad en in het bestaande landschap. Ons cultureel erfgoed is een belangrijk integraal onderdeel van die (fysieke) leefomgeving. In onze Omgevingsvisie 'Ons Zwolle van morgen 2030' is het behouden en versterken van onze cultuurhistorische kwaliteiten als onderdeel van ons fysiek kapitaal niet voor niets een centrale ambitie.

Het huidige monumentenbeleid uit 2000 en het archeologiebeleid 2008 zijn verouderd. Door maatschappelijke ontwikkelingen en veranderde regelgeving moet het erfgoedbeleid worden geactualiseerd. In de begroting zijn middelen beschikbaar gesteld om een nieuw erfgoedbeleid te ontwikkelen. Met het *plan van aanpak naar een naar een Zwols Programma Erfgoed* start de planfase gericht op besluitvorming in 2025.

Kader

Monumentenbeleid (2000) en archeologiebeleid (2008)
Begroting 2023

Kernboodschap

Het programma erfgoed heeft tot doel een actueel beleidskader te realiseren voor zowel bovengronds als ondergronds cultureel erfgoed. De kaders geven sturing aan het onderzoek naar, de instandhouding van en de zorgvuldige omgang met het Zwolse cultureel erfgoed en aan de bijdrage aan de opgaven van Zwolle. Het is gericht op de betekenis van cultureel erfgoed voor de samenleving van nu en van de toekomst.

Toelichting

1.1 Verouderd erfgoedbeleid vraagt actualisatie

Zwolle kent sinds 1963 een actieve gemeentelijke erfgoedzorg. Niet door te 'bevriezen' maar door ons erfgoed met respect voor historische waarden in de samenleving van nu te integreren. Archeologisch en bouwhistorisch onderzoek geven ons steeds meer inzicht in de ontwikkeling van Zwolle. Het is een belangrijke – soms zelfs de enige – bron voor onze geschiedschrijving.

Het huidige monumentenbeleid uit 2000 en het archeologiebeleid 2008 zijn verouderd. Het Zwolse erfgoedbeleid kleurt daardoor rood in de 'Monitor monumenten en archeologie 2021-2022' van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (vm Erfgoedinspectie). Een aantal ontwikkelingen worden hierna kort toegelicht.

De rol van cultureel erfgoed in de samenleving is de afgelopen vierentwintig jaar veranderd. Cultureel erfgoed is inmiddels breder dan de traditionele benadering van monumenten en archeologie. Het taakveld is aanzienlijk uitgebreid sinds de rijksnota Belvedere (1999), de rijksbeleidsbrief Modernisering Monumentenzorg (2009) en de Omgevingswet. Zo moeten cultuurhistorische belangen sinds 2012 nadrukkelijk worden meegewogen in de ruimtelijke ordening. Sinds het vaststellen van het huidige beleid hebben de vakdisciplines bouwhistorie, cultuurhistorie en cultuurhistorisch landschap een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Met inzicht vanuit onderzoek en door inspiratie in (gebieds)ontwikkelingen. Ook nieuwe ontwikkelingen zoals de landelijke Routekaart Verduurzaming Monumenten, de ondertekening van het verdrag van Faro in januari 2024 waarbij meer nadruk gelegd

Datum 16 april 2024

op de mens en de samenleving en hun relatie met cultureel erfgoed en de nieuwe wettelijke plicht om in het omgevingsplan regels te stellen voor het voorkomen van aantasting van de omgeving van monumenten zijn van invloed op (de omgang met) cultureel erfgoed.

Vanwege maatschappelijke ontwikkelingen en veranderde regelgeving vraagt het huidige monumenten- (2000) en archeologiebeleid (2008) om actualisatie. Het programma erfgoed zal een actueel integraal beleidskader worden voor zowel bovengronds als ondergronds cultureel erfgoed.

1.2 Naar een programma Erfgoed

Het beleidsontwikkelingsproces is in 2023 conform het vastgestelde beleidsproces van start gegaan. Het (interne) startdocument is vastgesteld, er heeft een brainstorm binnen het team erfgoed plaatsgevonden en de Start voor de Startbijeenkomst heeft brede input vanuit de gemeentelijke organisatie opgeleverd. In het voorliggende plan van aanpak naar een programma erfgoed worden de context, aanleiding, opgave, doel en resultaat van het beleidsproces beschreven. Een aantal belangrijke thema's en uitgangspunten gaan over het koesteren het Zwolse Erfgoed en het in stand houden voor toekomstige generaties, het op orde zijn van de basis (archeologisch onderzoek, erfgoedadvies, inventarisatie en een actuele erfgoedlijst), de reikwijdte van cultureel erfgoed die niet alleen monumenten en archeologie omvat maar ook historische stedenbouw, cultuurhistorisch groen en het cultuurhistorisch landschap, de verschuivende focus van object naar gebied, het belang van cultureel erfgoed als een belangrijk integraal onderdeel van de bestaande stad en van opgaven zoals de verstedelijking en duurzaamheid, dat cultureel erfgoed als startpunt inspiratie en ontwikkelkracht geeft in ruimtelijke gebiedsontwikkelingen, het belang van onderzoek en kennisontwikkeling voor advisering en synthese van de onderzoeksresultaten, aandacht voor bijzondere onderdelen zoals historische puien en historisch kleurgebruik, het bepalen van een standpunt ten aanzien van roerend erfgoed en immaterieel erfgoed en ten slotte participatie en publieksbereik. Het programma erfgoed wordt ontwikkeld met participatie door verschillende interne en externe stakeholders.

1.3 Het instrument programma

Het behouden en versterken van ons fysiek kapitaal is één van de centrale ambities in de Zwolse Omgevingsvisie. Het instrument van een programma voor een nieuwe erfgoedvisie is in overeenstemming met de nieuwe systematiek van de Omgevingswet. Een programma bevat een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving, in casu cultureel erfgoed. Vanwege het nieuwe karakter van dit instrument zullen we het middels een pilotbenadering monitoren.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

Het programma erfgoed wordt ontwikkeld met participatie door verschillende interne en externe stakeholders. We betrekken het Burgerpanel, we gaan de stad in en we vragen alle Zwollenaren naar hun wens voor erfgoed. We zetten daarbij onder meer sociale media in. We houden bij de participatie rekening met het recentelijk geïntroduceerde Hanza!, de Zwolse participatieaanpak. Voor de participatie is een participatieplan (bijlage bij het plan van aanpak) opgesteld.

Communicatie

Communicatie vindt plaats via persbericht(en), participatieplan en sociale media. Het beleid wordt t.z.t. bekendgemaakt op www.overheid.nl.

Datum 16 april 2024

Financiën

Voor de nieuwe beleidsvisie is incidenteel € 40.000,- beschikbaar gesteld. Het programmamanagement wordt uitgevoerd vanuit het team erfgoed.

Risico's

Het vigerende erfgoedbeleid is ernstig verouderd. Niet geactualiseerd erfgoedbeleid leidt tot tekortkoming in de uitvoering van de verantwoordelijkheden, in verlies aan erfgoedwaarden en -kennis en in het missen van kansen bij ruimtelijke ontwikkelingen, opgaven en participatie. Het behouden en versterken van ons fysiek kapitaal is niet voor niets één van de centrale ambities in de Zwolse Omgevingsvisie.

Vervolg

In de planfase wordt gestart met het publieks- en participatieproces (Q2 en 3 2024) zoals opgenomen in het plan van aanpak. Het proces van visievorming en consultatie vindt plaats in Q4 2024 waarna, na een collegebesluit daartoe, ter inzagelegging plaatsvindt (Q1 2025). Het proces is gericht op besluitvorming in de gemeenteraad in Q2 2025.

Openbaarheid

Deze beslisnota en de bijlage zijn openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer